

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

แนวทางการจัดการความรู้ด้านกฎหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่ดูแลอย่างต่อเนื่องตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยเชิงพื้นที่ที่เน้นการจัดการท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม (Participatory local management) เพื่อที่จะรวบรวมองค์ความรู้ บทบาท คุณค่าและความสำคัญของความรู้ด้านกฎหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน รวมไปถึงการหาแนวทางในการจัดการ การพัฒนาการเรียนรู้ทางกฎหมายของสมาชิกในชุมชนเกี่ยวกับส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดการคงอยู่ของการจัดการความรู้ด้านกฎหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี เพื่อให้ยังผลเรื่องความอยู่ดีกินดีของประชาชนในท้องถิ่น และมีมาตรฐานของคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนอย่างภาคภูมิใจ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามโครงการวิจัยการพัฒนาแนวทางส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การจัดการความรู้ด้านกฎหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ศึกษากรณีพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี จำนวน 100 ชุด

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรีจำนวน 100 คน

3.3 พื้นที่ดำเนินงาน

เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขมิ้น อำเภอนองแคว จังหวัดสระบุรี

3.4 แผนการดำเนินงาน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research Method) โดยผสมผสานระหว่างการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

- ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

- ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
- ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ใช้วิธีการนำเอาข้อมูลที่วิเคราะห์ไว้ในส่วนการวิจัยเอกสารมารวมกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาสังเคราะห์และเขียนเป็นรูปแบบและกลไกกฎหมาย
- ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ผล สรุป และเสนอแนะ

3.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

- ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ การศึกษานโยบาย แผนแม่บท แผนปฏิบัติการของรัฐบาล รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2543 (ปรับปรุง 2553) ธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ ฯลฯ เพื่อวิเคราะห์อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายในการดูแลผู้สูงอายุ ประกอบกับอำนาจหน้าที่ตามนโยบาย แผนแม่บท แผนปฏิบัติการของรัฐบาล เพื่อสร้างรูปแบบและพัฒนาหลักกฎหมายการบริหารจัดการด้านส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบาย แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการของรัฐบาล
 - ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยภาคสนาม (Field Research) ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มประชากรด้วยตนเองในปัญหาการบริหารจัดการความรู้ด้านกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มอาสาสมัคร เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน
 - ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ใช้วิธีการนำเอาข้อมูลที่วิเคราะห์ไว้ในส่วนการวิจัยเอกสารมารวมกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มาสังเคราะห์และเขียนเป็นรูปแบบและกลไกกฎหมายการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบาย แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการของรัฐบาล
 - ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ผล สรุป และเสนอแนะ
- **แบบสอบถาม** จำนวน 100 ชุด ได้มีเนื้อหาการลงสัมภาษณ์ในเรื่องดังต่อไปนี้
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูล/รายละเอียดส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 1.เพศ

- 2.สถานภาพสมรส
- 3.อายุ
- 4.ระดับการศึกษา
- 5.รายได้ส่วนบุคคล/เดือน
- 6.รายได้ครอบครัว/เดือน
- 7.แหล่งรายได้ประจำของท่านมาจากแหล่งใด(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 8.ปัจจุบันท่านทำงานหรือไม่
- 9.อาชีพ/ตำแหน่งงานในปัจจุบันของท่าน
- 10.อาชีพที่ท่านเคยทำในอดีต
- 11.ปัจจุบันท่านพักอาศัยอยู่กับ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 12.จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว
- 13.สถานภาพที่พักอาศัยปัจจุบัน
- 14.ประเภทที่พักอาศัย

ส่วนที่ 2 ด้านเจตคติ/ความรู้สึก

ส่วนที่ 1 ด้านเจตคติ/ความรู้สึก

- 1.ฉันมีส่วนร่วมในงานกิจกรรมของสังคมหรือส่วนรวม เช่น นัดพบศิษย์เก่า เป็นต้น
- 2.ฉันสุขใจกับการร่วมทำกิจกรรมกับครอบครัว
- 3.การร้องเพลง เต้นรำ เป็นสิ่งที่ฉันชอบทำ
- 4.ฉันชอบให้คนในครอบครัวมีเวลาอยู่ด้วยกันพร้อมหน้าพร้อมตา
- 5.ฉันชอบให้บุตร/หลานกลับมาเยี่ยมเยือนในวันหยุดหรือในช่วงเทศกาลเสมอ
- 6.ฉันสนใจและชอบติดตามข่าวสารบ้านเมืองจากสื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์
- 7.ฉันชอบใช้โทรศัพท์มือถือ
- 8.ความสำเร็จหรือความภาคภูมิใจของฉันคือความสำเร็จของลูกหลาน
- 9.ฉันเป็นคนขี้กลัว หวาดระแวง ซึมเศร้า วิตกกังวล
- 10.บ่อยครั้งฉันรู้สึกถูกทอดทิ้งจากสังคม
- 11.ฉันมีความมั่นใจในตนเองและจะทำในสิ่งที่ฉันเห็นว่าถูกต้องโดยไม่สนใจคำพูดของใคร
- 12.ฉันรู้สึกว่าการมีชีวิตอยู่จนถึงทุกวันนี้เป็นเรื่องที่น่ายินดียิ่ง
- 13.ฉันมีการเตรียมรับวัยชราและพร้อมเผชิญกับปัญหาต่างๆที่จะมาถึงตลอดเวลา
- 14.ฉันคิดว่าผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีที่สุดจากครอบครัว

15.สังคมไทยควรเห็นคุณค่า ยกย่อง เคารพ นับถือผู้สูงอายุ

16.วัฒนธรรมไทยลูกๆ ต้องดูแลพ่อแม่เมื่อแก่ชรา

ส่วนที่ 2 ด้านการปฏิบัติตน/พฤติกรรมที่ปฏิบัติ.

1.งานอดิเรกของฉันคือ การทำงานบ้านเล็กๆน้อยๆหรืองานฝีมือหรืองานช่างต่างๆ

2.ฉันชอบดูแลลูกหลานเป็นประจำ

3.ฉันใช้เวลาพักผ่อนส่วนใหญ่ที่บ้าน

4.การดื่มสุราช่วยให้ฉันมีความสุขในงานต่างๆ

5.ฉันมักสูบบุหรี่เพื่อคลายเครียดเสมอ

6.การเล่นหอย แשר เป็นเรื่องปกติของฉัน

7.ฉันมักไปพบแพทย์หรือใช้บริการการแพทย์เป็นประจำ ไม่ว่าจะเจ็บป่วยหรือไม่ก็ตาม เพื่อดูแลรักษาสุขภาพให้ดี

8.การเล่นกีฬา ทำให้สุขภาพฉันแข็งแรง

9.การออกกำลังกายคือสิ่งที่ฉันทำเป็นประจำ

10.ฉันชอบอยู่บ้านมากกว่าออกไปไหน

11.ฉันบริโภคอาหารโดยคำนึงถึงประโยชน์และคุณค่าทางโภชนาการเสมอ

12.ฉันควรหมั่นพบแพทย์และตรวจสุขภาพทุกปี

ส่วนที่ 3 ด้านความร่วมมือกับชุมชน

1.ฉันเป็นสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับสันตนาการหรือการพักผ่อนต่างๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

2.ฉันมีส่วนร่วมทำงานให้กับชุมชนที่อาศัยอยู่

3.ฉันต้องร่วมงานของชุมชนเสมอ เช่น งานศพ

4.ฉันร่วมงานประเพณีต่างๆ ของชุมชนเสมอ

5.ฉันสามารถถ่ายทอดประสบการณ์และใช้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่เยาวชนและสังคมได้

ส่วนที่ 4 ด้านเศรษฐกิจ/รายได้

1.ฉันยังคงทำงานพิเศษหรืองานเสริมอยู่บ้างแม้ว่าจะไม่ใช่งานหลักของฉันที่ทำเป็นประจำ

2.ฉันยังคงใช้จ่ายเงินเพื่อเลี้ยงดู รักลูกหลาน

3.ฉันควรต้องมีการวางแผนจัดสรรการใช้จ่ายเงินของฉันในอนาคตอย่างระมัดระวัง

4.ภาวะสุขภาพของท่านในปัจจุบัน

1.ภาวะสุขภาพในรอบ 1 สัปดาห์ 2.โรคประจำตัว(ถ้ามี)

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 1

-ป่วยโรคเรื้อรังหรือไม่

-โรคที่ป่วย

-พฤติกรรมด้านการรับประทานอาหาร

1.ท่านรับประทานอาหาร วันละ 3 มื้อ

2.ท่านรับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ๆ

3.ท่านรับประทานอาหารผัก และผลไม้

4.ท่านรับประทานอาหารเนื้อ ปลา ถั่ว นม

5.ท่านชอบรับประทานอาหารรสเค็มจัด เช่น ผักดอง ปลาหมึก

6.ท่านรับประทานอาหารขนมกรุบกรอบ

7.ท่านรับประทานอาหารประเภทต้ม นึ่ง ลวก อบ

8.ท่านดื่มน้ำสะอาดวันละ 6 – 8 แก้ว

9.ท่านออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้งครั้งละ 20 – 30 นาทีหรือมากกว่านั้น

10.ท่านบริหารกล้ามเนื้อด้วยการแกว่งแขน แกว่งขา เกร็งข้อมือข้อเท้า

11.ท่านทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ทำสวน ทำงานบ้าน ปลูกต้นไม้ รดน้ำต้นไม้จนได้เหงื่อ ฯลฯ

12.ท่านเดินหรือขี่จักรยานในระยะทางไกลๆ

13.ท่านเลือกประเภทของการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับภาวะสุขภาพและวัยของท่าน

14.ท่านรับประทานยาสมุนไพรแทนยาแผนปัจจุบัน

15.เมื่อมีอาการผิดปกติ/เจ็บป่วยกะทันหัน ท่านจะรีบมาพบแพทย์ทันที

16.ท่านสังเกตอาการผิดปกติหรือแนวโน้มของโรคต่างๆด้วยตัวเอง

17.เมื่อมีอาการเจ็บป่วย ท่านปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ได้

18.ท่านได้รับการตรวจร่างกายและตรวจคัดกรองโรคเป็นประจำทุกปี

19.เมื่อท่านมีข้อสงสัยเรื่องการรับประทานยา ท่านจะปรึกษาเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/เภสัชกร/แพทย์

20.เมื่อท่านเจ็บป่วย/เกิดอุบัติเหตุ ท่านใช้สิทธิการรักษาพยาบาลตามโรงพยาบาลที่ระบุตามสิทธิ

21.เมื่อท่านเจ็บป่วยมีบุคคลใกล้ชิดคอยดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี

22.เมื่อมีความเครียด ท่านยังคงหงุดหงิด หรือหมกหมุ่นกับปัญหา หมกหมุ่นกับปัญหาที่เกิดขึ้น

- 23.เมื่อท่านมีเวลาว่าง ท่านจะหากิจกรรมสร้างความเพลิดเพลินทำ เช่น การปลูกต้นไม้ ร้องเพลง ฯลฯ
- 24.ท่านมักจะพบปะพูดคุยและปรับทุกข์สุขกับเพื่อนในวัยเดียวกัน
- 25.เมื่อรู้สึกเครียดท่านจะสวดมนต์ ไหว้พระ และนั่งสมาธิ
- 26.เมื่อท่านต้องการพักผ่อนหย่อนใจ ท่านจะใช้วิธีการพูดคุยกับบุคคลในบ้าน
- 27.เมื่อท่านต้องการพักผ่อนหย่อนใจ ท่านจะใช้วิธีการพูดคุยกับบุคคลในบ้าน
- 28.เมื่อรู้สึกเครียด ท่านจะฟังวิทยุ และอ่านหนังสือ
- 29.ในวันหยุด/วันสำคัญทางพุทธศาสนา ท่านจะมีกิจกรรมร่วมกับครอบครัว เช่น ทำบุญ ตักบาตร รับประทานอาหารนอกบ้าน ท่องเที่ยว ฯลฯ

ส่วนที่ 2 การรับบริการสาธารณสุข รพ.สต./ศูนย์สุขภาพชุมชน

- 1.ความถี่ในการมารับบริการสุขภาพ
 - 1.1 เมื่อเจ็บป่วย
 - 1.2 มารับบริการสุขภาพอื่นๆ
- 2.ความพึงพอใจต่อการมาใช้บริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ(โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือศูนย์สุขภาพชุมชน)
 - 2.1 ความรวดเร็วของการใช้บริการ
 - 2.2 ความปลอดภัย
 - 2.3 ความสะดวก
 - 2.4 การได้รับบริการตรงตามความต้องการ
 - 2.5 ความพึงพอใจต่อสถานบริการในภาพรวม
- 3.ความต้องการของประชาชนที่อยากให้มีการพัฒนา
 - 3.1 รพ.สต.(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - ต้องการให้มีทีมหมออาสาสมัครมาเยี่ยมบ้านอย่างต่อเนื่อง
 - ต้องการให้อาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.)
 - ได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพในทุกด้าน
 - ได้ทราบขอกฎหมายที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเกี่ยวกับสาธารณสุขในด้านผู้สูงอายุในท้องถิ่น
 - อื่นๆ
 - 3.2 เจ้าหน้าที่อยู่ประจำ รพ.สต. ในเวลาราชการ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำ รพ.สต.ในเวลาราชการ
 - ต้องการให้มีทีมเจ้าหน้าที่ร่วมกับ อสม. ออกเยี่ยมบ้าน

- ต้องการให้เจ้าหน้าที่พูดจาไพเราะกับผู้มารับบริการ
- อื่นๆ

3.3 การบริการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ต้องการให้มีแพทย์ประจำ รพ.สต.
- ต้องการให้มีการบริการที่สะดวกรวดเร็ว
- ต้องการให้มีเจ้าหน้าที่เพียงพอกับคนไข้
- ต้องการให้มีทันตแพทย์ประจำ รพ.สต.
- ต้องการให้เน้นกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค
- ต้องการให้มีรถรับ – ส่งผู้ป่วย
- ต้องการให้มีบริการแพทย์แผนไทยใน รพ.สต. ทุกแห่ง
- ต้องการให้จัดสรรยาที่มีคุณภาพเหมือนกับยาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดหรือโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย
- อื่นๆ

3.4 สิ่งแวดล้อม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ต้องการให้ปรับภูมิทัศน์ให้มีความร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย
- ต้องการให้มีการจัดเก็บขยะ กำจัดขยะอย่างถูกวิธี
- ต้องการให้มีการสร้างสวนสาธารณะ สำหรับออกกำลังกาย และพักผ่อนหย่อนใจ
- อื่นๆ

3.5 การรับบริการที่คลินิกผู้ป่วยเรื้อรัง

- ต้องการไปรับบริการที่คลินิกในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, ศูนย์สุขภาพชุมชน
- ต้องการไปรับบริการที่คลินิกที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ
- ต้องการทั้งสองอย่าง
- ไม่ต้องการ

4. ความรู้ความเข้าใจกฎหมายเกี่ยวกับส่งเสริมสุขภาพ

4.1 หน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐดูแลให้บริการเรื่องนี้หรือไม่

4.2 ท่านต้องการได้ความรู้ทางด้านกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการใช้สิทธิในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยต่อเนื่อง(ติดเตียง)หรือไม่

4.3 ท่านเข้าใจสิทธิตามกฎหมายของการดูแลผู้สูงอายุต่อเนื่องอย่างไร

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1 ลงพื้นที่ โดยคณาจารย์และนักศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 2 ครั้ง
- 2 ลงสัมภาษณ์เชิงลึกกับภาคีเครือข่าย และผู้สูงอายุในพื้นที่โดยคณาจารย์และนักศึกษา สาขาวิชานิติศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จำนวน 2 ครั้ง

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสองส่วน คือการวิเคราะห์เชิงปริมาณกับการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ กล่าวคือ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการสำรวจด้วยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 ชุด ใช้วิธีการประเมินผลแบบร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์กับการทบทวนวรรณกรรมเพื่อหาข้อสรุปและเขียนข้อเสนอแนะ